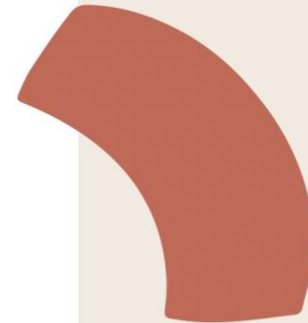

VORMEN van **TOS**

TOSkoploper | Jet Isarin
maart 2021

Ho! Stop!

Verbale dyspraxie??

Dat is geen TOS!

Toch?!

Het kan heel fijn zijn om samen te zijn met mensen die TOS hebben, net als jij. Het geeft een veilig gevoel om onder elkaar te zijn. Vertrouwd, omdat je allemaal problemen hebt met taal. Gezellig omdat je niet op je woorden hoeft te letten en niet op je tenen hoeft te lopen. Maar dan.... Komt er iemand in de groep die verbale dyspraxie heeft. Verbale dyspraxie? Dat is geen TOS! Toch?!

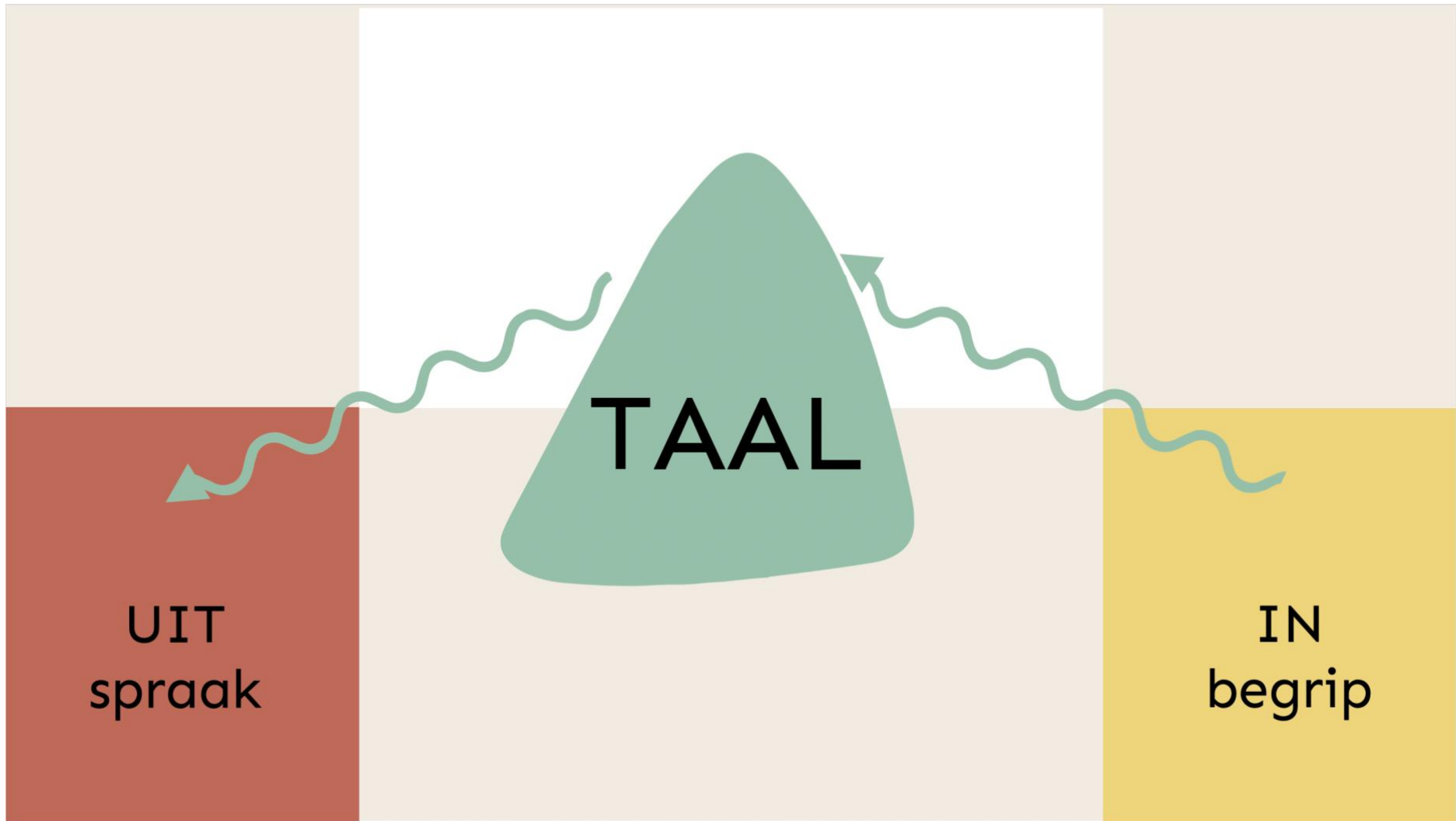
TOS & verbale dyspraxie

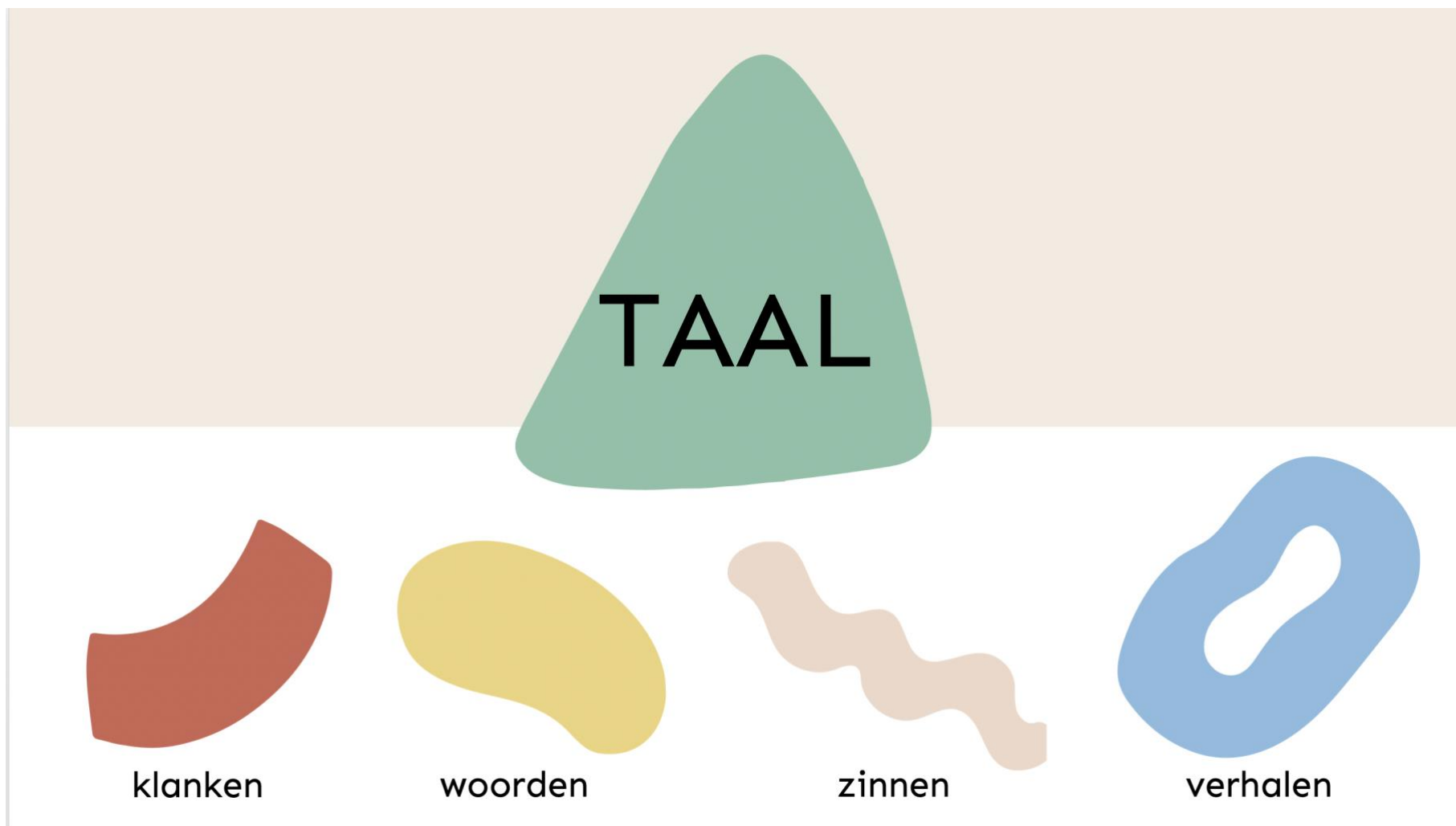
Hoe zit het?

- wat is TOS?
- wat is verbale dyspraxie?
- wat heeft TOS te maken met verbale dyspraxie?

Hoe zit het met TOS en verbale dyspraxie? Of eigenlijk: wat is TOS, wat is verbale dyspraxie en wat hebben ze met elkaar te maken?

We herkennen het allemaal. Taal heeft een in-kant en een uit-kant. Aan de in-kant komt taal binnen en die taal verwerk je in hersenen. Als het allemaal goed gaat met verwerken, dan heb je de taal die binnenkwam begrepen. Aan de uit-kant komt taal naar buiten via spraak. Om naar buiten te komen als spraak moet taal ook in je hersenen worden verwerkt en georganiseerd. En dan moeten de spieren in je mond ook nog meewerken!

De taal die naar binnen gaat en naar buiten gaat heeft vier domeinen die veel met elkaar te maken hebben. Neem een baby in gedachten. Eerst horen en maken baby's *klanken*, nog geen woorden. Dan beginnen ze de eerste *woorden* te herkennen en begrijpen (in) en daarna ook zelf te gebruiken (uit). De volgende stap is dat peuters korte *zinnen* beginnen te begrijpen en te maken. En dan ineens kun je een echt *verhaal* voorlezen of vertellen en vertelt een peuter jou een heel verhaal!

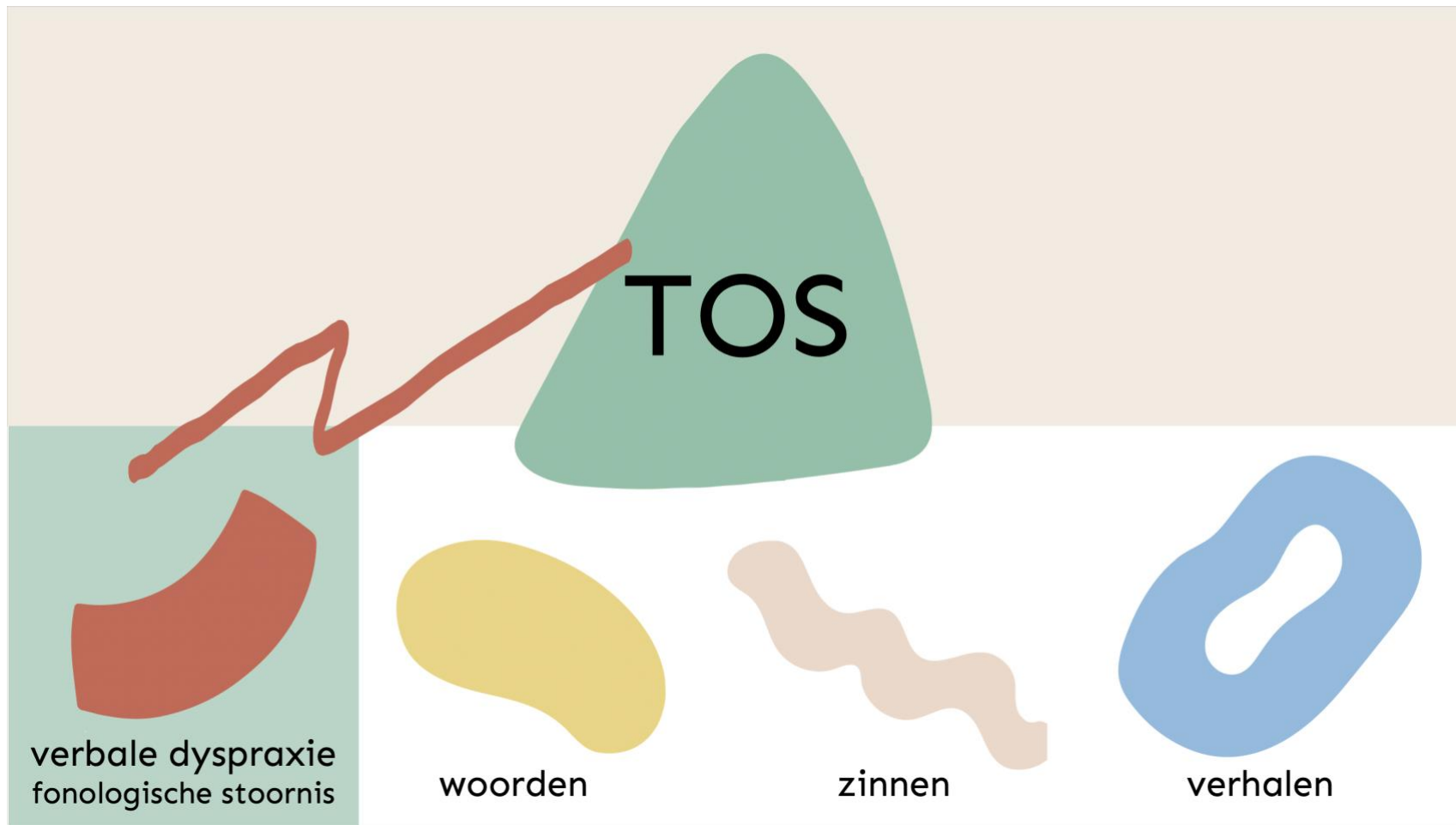
Taal Ontwikkelings Stoornis

TOS

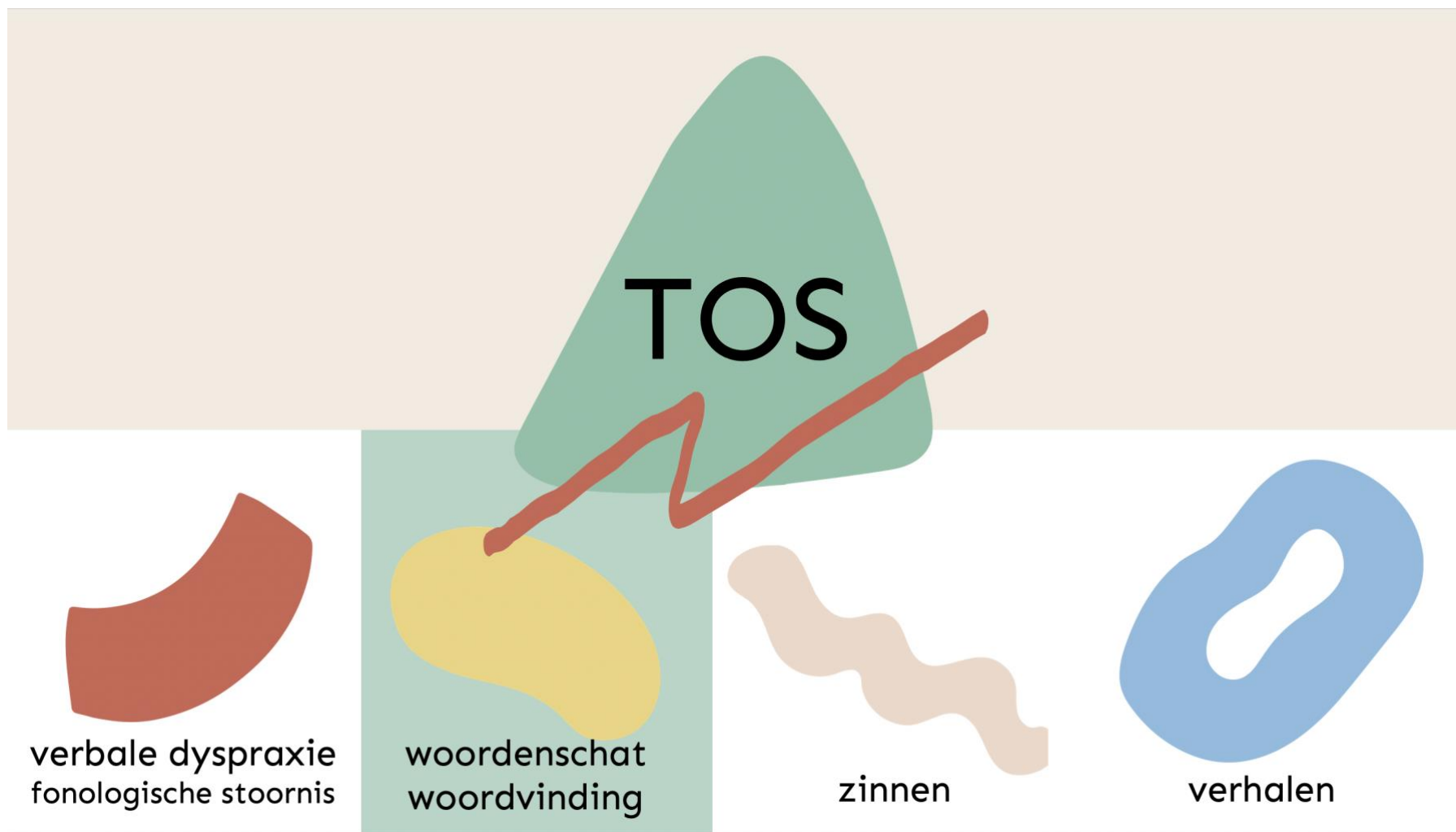
Taal wordt in de hersenen niet goed verwerkt.
Moeite met praten en/of begrijpen van taal.
Moeite met het leren van klanken, woorden en zinnen.

Taal is een ingewikkeld proces. Dat proces vraagt heel veel van je hersenen. Je hersenen moeten klanken, woorden en zinnen gaan herkennen. Je hersenen moeten informatie verwerken: wat hoor ik, wat betekent dat, wat vind ik ervan, wat moet ik ermee? Je hersenen moeten dan ook nog heel snel plannen maken: niet alleen over wat je met de informatie moet doen, maar ook over hoe je dan het best kan doen. Als je TOS hebt verloopt dit hele proces moeilijker en langzamer. Soms op één van de vier taaldomeinen, soms op meer.

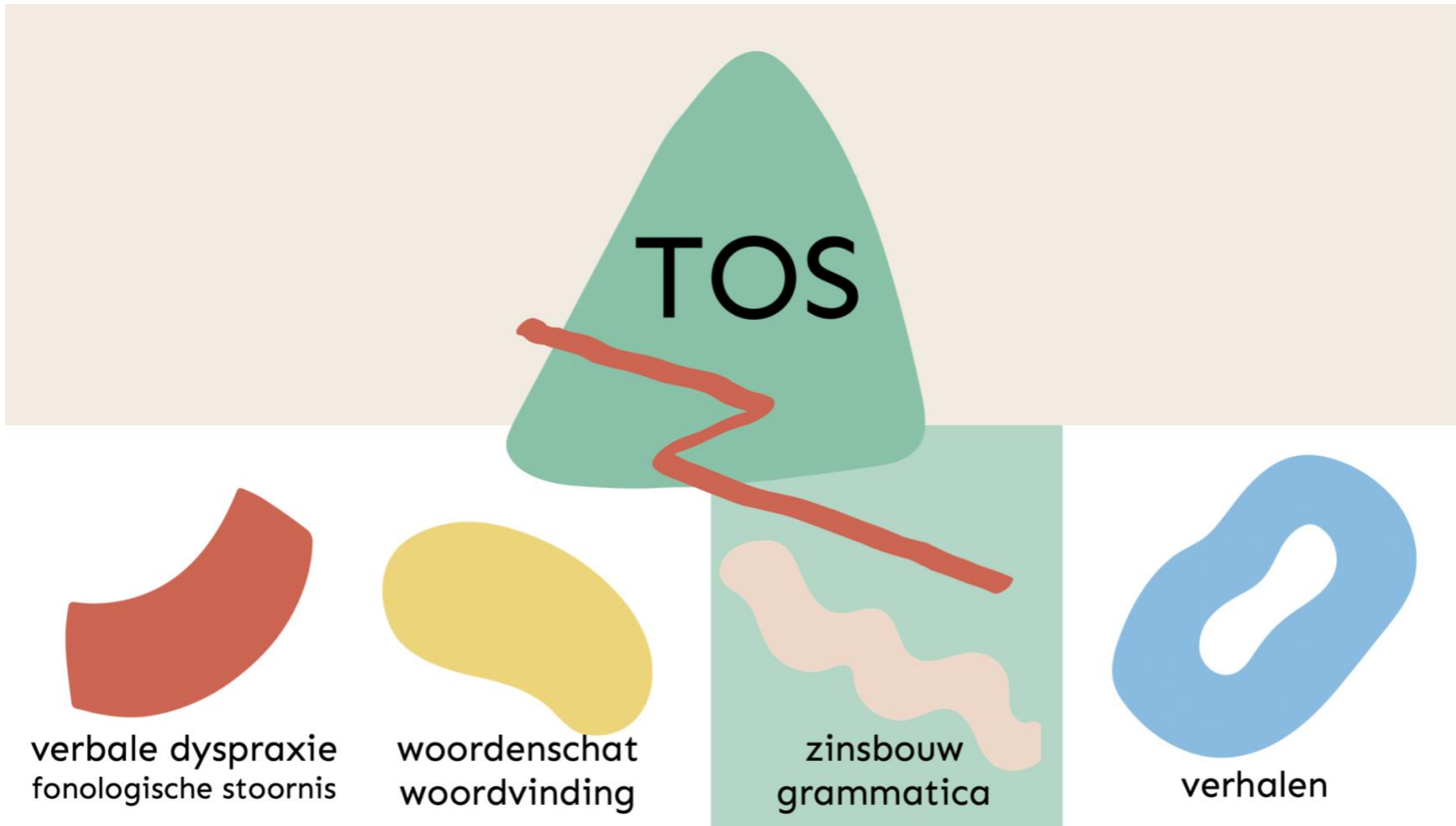

Als de problemen met taal (vooral) te maken hebben met het herkennen van klanken en het gebruiken van die klanken in woorden, dan noemen we dat een *fonologische stoornis*. Een kind laat een klank weg of vervangt een klank steeds door een andere klank.

Als de problemen vooral te maken hebben met het plannen, coördineren en sturen van spraakbewegingen (lippen, tong, kaak en verhemelte) dan heet het *verbale dyspraxie*. Iemand met verbale dyspraxie spreekt woorden niet goed uit, praat langzaam, legt klemtonen verkeerd en/of heeft een opvallende intonatie.

Als je TOS hebt, kan het ook zijn dat je vooral moeite hebt met het leren en onthouden van nieuwe en moeilijke woorden. Je hebt dan een kleine *woordenschat*: je kent (veel) minder woorden dan leeftijdsgenoten. Dat is onhandig op school, maar ook in gesprekken. Want als je de woorden niet kent, begrijp je ook niet waar ze het over hebben! Als je woorden wel kent, maar er steeds niet op kunt komen, heb je problemen met *woordvinding*. Zo'n zwart-wit beest dat waggelt.... Je zoekt en zoekt in je brein, maar je kunt het goede woord niet vinden.

TOS kan ook vooral problemen geven met grammatica: met de regels van de taal. Het zijn regels over hoe je werkwoorden vervoegt (ik ben, jij bent | ik doe, ik deed, ik heb gedaan), woorden in volgorde zet, zinnen en bijzinnen maakt. Mensen met TOS maken vaak 'kromme' zinnen, zinnen die niet lopen zoals ze zouden moeten lopen.

Als je de regels van de taal niet helemaal snapt, dan is het niet alleen moeilijk om zelf goede zinnen te maken, maar ook om de zinnen van anderen goed te begrijpen.

Een verhaal bestaat uit klanken, woorden en zinnen. Maar een verhaal is zoveel meer! Verhalen openen werelden die je (nog) niet kent, werelden die niet bestaan, werelden die je aan het denken zetten.

Als je TOS hebt zijn verhalen van anderen soms moeilijk te volgen. Het verhaal gaat te snel, heeft te veel moeilijke woorden, of legt verbanden die je niet snapt. Het omgekeerde geldt ook. Als je TOS hebt is het moeilijk om jouw verhaal te vertellen. Wat is hoofdzaak en wat is bijzaak? Waar begin je met je verhaal? Wat weet de luisteraar al en wat nog niet? Vertel je jouw verhaal anders aan een leeftijdgenoot dan aan iemand die jonger is of ouder? Anders aan iemand die je goed kent dan aan een vreemde?

VORMEN van TOS

TOS is niet één 'ding'. TOS is een verzamelnaam voor taalproblemen die te maken hebben met informatieverwerking in de hersenen. TOS is eigenlijk een soort boterhamzakje waarin de verschillende vormen van TOS 'gezellig' bij elkaar zitten. Doordat de vormen van TOS in hetzelfde boterhamzakje zitten, kunnen onderzoekers zoeken naar verschillen en overeenkomsten; kunnen hulpverleners hulp op maat bieden en kunnen mensen met TOS elkaar opzoeken en hun verschillen en overeenkomsten vieren!

Verbale dyspraxie

TOS in beeld

'spraakstoornis waarbij de spieren van de mond niet goed worden aangestuurd'

NVLF

'problemen in uitvoering van spraakmotorische sequenties en herhaling van lange, onbekende woorden'

Vijf op een rij

'stoornis in het vermogen om reeksen van spraakklanken, lettergrepen en woorden te produceren'

NVLF

'twee subtypen TOS: kinderen met een taalproductiestoornis en kinderen met zowel een taalproductie- als een taalbegripsstoornis'

Verbale dyspraxie is een vorm van TOS. Wat het *precies* is kun je op heel veel verschillende manieren onder woorden brengen. Je ziet vier voorbeelden. Twee voorbeelden vanuit het onderwijs aan leerlingen met TOS: de website *TOSinbeeld* en de brochure *Vijf op een rij* voor mensen die in het onderwijs werken met kinderen met TOS. Twee voorbeelden van de NVLF, de beroepsvereniging van *logopedisten*. Ze zeggen het allemaal een beetje anders. Maar ze zijn het wel eens: verbale dyspraxie is een vorm van TOS.

TOS en verbale dyspraxie

<https://tosinbeeld.nl/spreken/>

<https://www.kentalisshop.nl/nl/vijf-op-een-rij>

<https://www.nvlf.nl/wp-content/uploads/sites/2/2020/10/Richtlijn-TOS.pdf>

Wil je zelf nog eens verder kijken bij de bronnen die we noemden?
Gebruik de links!